

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: BALLA TIHAMÉR

DARUMADÁR FENN AZ ÉGEN

Arra kelek, hogy fázzom, pedig több réteg ruha és egy hálósák is van rajtam. Körülöttem több ezren ugyanígy ébrednek, de ők nem fáznak, vagy ha mégis, nem mutatják, minden további nélkül túrik. Teszik ezt annak ellenére, hogy mindenféle konfekcióruha nélkül vészelték át a hűvös, őszi éjszakát a szabad ég alatt. A szegedi Fehér-tó XI. medrében kuporgok egy sokat látott zöld lepedő és némi nád jótékony takarásában. Ezek túloldalán az itt éjszakázó darvak csapatai készülődnek a kihúzásra. Alig pitymallik, keleten rózsaszínes felhősávok bukkannak elő a szürkeségből. A darvak krúgatása betölti a csípős hajnali levegőt. Az éjszakára „vízállósított” fényképezőgépről lekerülnek a nejlonzacsok, és óvatosan kidugom a teleobjektívet a lepedő egyik nyílásán

RÉGI VÁGYAM VOLT, HOGY EGYÜTT éjszakkázzam a darvakkal. Ezek a jó kétméteres szárnyfesztávú, szürke madarak hajdanán még költöttek az alföldi mocsarainkban, azonban a lecsapolások és az intenzív mezőgazdasági hasznosítás következtében költőállományaik ma már nincsenek jelen. Az északi országok lápos vidékein fészkelő darvak jelentős része azonban látogatást tesz nálunk az őszi és tavaszi vonulás során.

Középtávú vonulóknak számítanak. A színes gyűrűvel, illetve műholdas jeladóval ellátott egyedek megfigyelésének, nyomon követésének köszönhetően tudjuk, hogy Észak-Európából, a balti államokból, Oroszország nyugati részéről vagy épp Lengyelországból rendszerint Észak-, esetleg Közép-Afrikáig repülnek telelni. Ám érzékelhető az is, hogy évről évre egyre több példány tölti a telet kontinensünkön: az Ibériai-félszigeten, Olaszországban, de még itthon is! Alapvetően három vonulási útvonalat használnak: a keleti Belaruzszon és Ukrajnán keresztül tart Kis-Ázsi-

EMBER ÉS MADÁR EGYÜTT SZELI A LEVEGŐT

A tó környékén táplálkozó darucsapatokat valami megzavarta, felkelve egy arra repülő hőlégballonnal találkoztak (fent)

SEJTELMES SZÜRKE ÁRNY

Egy öreg darupár lépked napnyugta után a tómederben (jobbra)

ába, majd Afrikába, a közép-európai Lengyelországon és Magyarországon át halad az olasz csizma felé, majd a Földközi-tenger afrikai partjait célozza meg. A nyugati irányba tartók Német- és Franciaországon át Spanyolországba és a Gibraltári-szoroson túl Észak-Afrikába érkeznek.

A közép-európai „úton” vonuló darvak számára hazánk igen fontos állomás. A több ezer kilométeres vándorlást ugyanis nem egyhuzamban teszik meg: egyes hagyományos pihenőhelyeken akár több hétig is elidőznek erőt gyűjtve, amíg az időjárás-változás vagy a táplálékhiány tovább nem hajtja őket dél felé. Ilyen pihenőállomás a Hortobágy, illetve a szegedi és a kardoskúti Fehér-tó is. A Hortobágyon október közeledtével rendszerint százazres tömegben gyűlnek össze. Az ott állomásozók egy része aztán egyenesen továbbrepül déli határainkon túlra, mások pedig délebbre húzódva, de még országunkban maradnak. A

szegedi Fehér-tónál pihenő darvak száma 30-40 ezer példánnyal általában novemberben tetőzik. Nagy részük továbbvonul, de – alighanem az enyhébb telek miatt – egyre többen telelnek át nálunk is.

A Fehér-tó és a hozzá hasonló vizesélőhelyek biztonságos éjszakázóhelyet jelentenek a darvak számára. Az ősze lehalászott és lecsapolt, sekély vizű, iszapos medrek a rókákkal, aransakállokkal, kóbor kutyákkal szemben is védelmet nyújtanak. A több tízezer madár az éjszakákat mindig a tavakon tölti, majd rendszerint napkelte előtt szárnyra kap, és kirepül a környező mezőgazdasági területekre, a nap-

ÉJSZAKÁZÁSRA KÉSZÜLŐDVE...

A Nap már lement, a Hold pedig még épp csak most kezdi útját az éjjeli égbolton, tükröződése izzósárgára festi a madarak talpa alatti vizet

közbeni táplálkozóterepekre. Ilyenkor legfőbb eleségük a kukorica – a nyílt területen fekvő, nagy kiterjedésű kukoricatarlókat keresik, ahol felszedgethetik az ott maradt, elszórt szemeket. Alapvetően mindenevők, így nem vetik meg a friss vetésen legerleést sem, és megeszik az apróbb állatokat, pockokat, gyíkokat, de a költőterületeiken halat is fogyasztanak. A mezőgazdaságban okozott kár csökkentése és a darvak túlélési esélyeinek növelése érdekében a nemzeti parkok emberei a védett területeken vagy azok közelében, több hektáron kukoricát zúznak le számukra.

Napnyugta közeledtével aztán a táplálkozóhelyekről újra a tó felé veszik az irányt a madarak. Tradicionális légifolyosón jönnek: ez az úgynevezett behúzás. Lenyűgöző látványban lehet részünk ilyenkor, ha a tó gátjain sétálunk: először csak a horizonton tűnik fel pár fekete csík, és valami halk morajlás hallatszik, aztán kis idő múlva az égen már mindenütt darvakat látunk, és messzire hallatszó krúgatásuk betölti az alkonyi levegőt. A legkisebb energiafelhasználás

érdekében jellegzetes, V alakú csapatokban repülnek. Az alakzatok aztán lassan felbomlanak, és a lemenő Nap aranykorongja előtt fekete árnyak ereszkednek a mederbe.

Ez a látványosság minden évben sokakat vonz a Fehér-tó környékére. A Nemzeti Parknak köszönhetően a látogatás szervezett formában, a madarak zavarása nélkül is működik. Először én is ilyen túra során találkoztam a darvakkal. Aztán egyre jobban

kezdett érdekelni közelebbi megfigyelésük, fotózásuk, ám igen nehéz témának bizonyultak: táplálkozóterületükön a kiszámíthatatlan és rendkívül gyanakvó, óvatos természetük okán egyszer sem sikerült a közelükbe férköznöm. Ezek után 2013 őszén alkalmam nyílt belesni az egyébként a nagyközönségtől elzárt éjszakázóhelyükre, az egyik tómederbe. Három estét és egy teljes éjszakát töltöttem kint velük. Meghatározó élmény volt. A hideg iszapban, elgémberede-

LESZÁLLÁS UTÁN...

Két öreg madár nagyokat kortyol a lecsapolás után a mederben maradt vízből. Fiókák nélkül érkeztek, pedig az első vonulásuk során a fiatalok még szorosan együtt mozognak szüleikkel. Talán az ő utódaik is a vonulás áldozataivá váltak: a hosszú út alatt a légvezetékek, az illegális vadászat vagy épp a hideg is tizedelheti a darucsapatokat

dett tagokkal, csendes esőben történő éjszakázás még inkább megnövelte e madarak iránt érzett tiszteletemet, és ráébredtettem, mennyire gyengék is vagyunk civilizált világunk vívmányai nélkül... ⊕